

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ MEHMET AKİF ERSOY'A İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Beytullah KARAGÖZ (*)

Yaşar ŞİMŞEK (**)

Öz

Bu çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının Mehmet Akif Ersoy'a ilişkin düşünce ve görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Mehmet Akif, Türk milletin tarihinde bireylerin hayatına yön veren, aydın kişiliği ve kültürel yönleriyle öne çıkan şahsiyetlerden birisidir. Mehmet Akif, daha çok şairliğiyle bilinen bir isim olmakla beraber Türk tarihi ve kültürü içinde de önemli bir konuma sahiptir. Birleştirici ve bütünleştirici karakteriyle Türk toplumunun ortak değerlerinden biri olmuştur. Araştırma nitel araştırma geleneğine dayalı olup, betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubu Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü 4. Sınıfta öğrenim görmekte olan ve gönüllü olarak araştırmaya katılan 22 öğretmen adayından oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde betimsel çözümleme tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma sonuçlarından elde edilen bulgulara göre, Mehmet Akif İstiklal Marşı'nın yazarı, yüksek ahlak gibi kişilik özellikleri taşıyan bir sanatçı ve aydın olarak Türkçe öğretmeni adaylarının anlam evreninde önemli bir yer tutmaktadır. Katılımcılar Mehmet Akif'in eserlerini anadili derslerinde öğrenme öğretme sürecini besleyen temel kaynaklardan biri olarak görmektedir. Buna karşılık toplum katmanlarında ve okullarda millî şairin adına yaraşır çalışmalara gereğince yer verilmediğini düşünmektedirler. Çalışmada ulaşılan sonuçlara dayalı olarak bir dizi öneri getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretmeni Adayları, Mehmet Akif Ersoy, İstiklal Marşı, Şiir, Görüş.

*) Yrd. Doç. Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, (e-posta: drbeykara43@gmail.com). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2966-8226>

**) Öğr. Gör. Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, (e-posta: yasargop@gmail.com). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9389-4984>

Views of Turkish Language Teacher Candidates about Mehmet Akif Ersoy

Abstract

In this study, it was aimed to determine the knowledge and awareness of Turkish language teacher candidates about Mehmet Akif Ersoy. Mehmet Akif Turkish nation in the history of personality and cultural aspects that will give direction to the lives of individuals enlightened in one of the prominent figures. Mehmet Akif is more poetry with a known name, although it occupies an important position in Turkish history and culture. Unifying and integrative character of Turkish society has been one of the common values. The research was based on the qualitative research tradition and the semi-structured interview form was used as the data collection tool. The study group of the research consisted of 22 teachers who are studying in Faculty of Education Department of Turkish Language Teaching at Gaziosmanpaşa University and participated in the research voluntarily. Descriptive analysis technique was used in analyzing the data. According to the findings of the research, M. Akif has an important place as the writer of the Turkish National Anthem and as an important artist and intellectual person with high character traits in the meaning universe of Turkish language teacher candidates. The participants regard the works of M. Akif as one of the main sources of education-training process in mother tongue lessons. Whereas, they think that there are no enough works worthy of his name as required. According to the results of the research, a number of suggestions were made.

Keywords: *Turkish Teacher Candidates, Mehmet Akif Ersoy, The Turkish National Anthem, Poetry, Opinion.*

Giriş

Her milletin tarihinde bireylerin hayatına yön veren, aydın kişiliği ve kültürel yönleriyle öne çıkan şahsiyetler bulunmaktadır. M. Akif Ersoy da bu kişilik özellikleriyle Türk toplumunun öncü karakterlerinden birisidir. Daha çok şairliğiyle tanınan Mehmet Akif, Türk edebiyatında olduğu kadar Türk tarihi ve kültürü içinde de önemli bir yere sahiptir. Edebiyatçı, eğitimci, gazeteci, veteriner hekim, milletvekili gibi özelliklere sahip olması hasebiyle çok yönlü kimliğiyle tanınır. Bütün bu özelliklerinin öncesinde “millî şair”, “İstiklal Marşı şairi” olarak bilinen Mehmet Akif, örnek karakteriyle öne çıkar. Gerek şiirleri gerekse düşünsel eserleriyle toplumun yediden yetmişe okuduğu ve başvurduğu bir kaynak olarak bilinir. Topluma dönük söylemleri, sosyal temalara eğilmesi açısından sosyolojik ve psikolojik anlamdaki katkılarıyla dikkati çeker. Ülkenin zorluklarla ve imkânsızlıklarla boğuştuğu günlerde halkına aşıladığı inanç, umut ve güven ile adından söz ettirmiş, milletin moral değerini üst seviyede tutarak toplumda birleştirici bir rol oynamıştır. Bir başka ifadeyle Mehmet Akif; “*bir bunalım döneminde, her türlü güçlüğü rağmen derin bir bakışla ve bilgelikle, aziz milletin nabzını tutmuş, kalbini ve ruhunu paylaşmış, vicdanını yansıtmış; yeniden uyanışın ifadesi olmuştur*” (Müftüoğlu, 2006: 10).

Söz ustalığı ve düşünce dünyasıyla Mehmet Akif, yalnız eserleri ile değil karakteriyle de örnek alınan bir isimdir. Bu bağlamda Okay (2008: 8), “Edebiyat tarihlerinde pek az sanatkârın eseri ve fikirleri ile şahsiyeti arasındaki benzerlik, hatta aynıyet, Mehmet Âkif’inki kadar olabilmıştır” diyerek şairin kişiliğiyle eserlerindeki uyumlu birlikteliğe dikkati çeker. *Safahat*’ın başında okurlarına hitaben yazdığı “Bir yığın söz ki samimiyeti ancak hüneri/Ne tasannu’ bilirim, çünkü ne san’atkarım” (Ersoy, 2009: 21) dizeleri de şairin söylemleriyle düşüncelerinin ahengini imlemektedir.

Mehmet Akif’in düşünce dünyası şiirlerinde yansımaları bulur. Şiirlerinde gözlemlediği İslam coğrafyasının, bu coğrafyada yaşayan insanların çeşitli hallerini betimlemiştir. Karataş’a (2008: 267) göre; “Âkif’in başarısı gördüklerinden, yaşadıklarından elde ettiği düşüncü ve kendisinin kuvvetle duyduğu hissiyatı duyurabilmesi[dir].” Şiirlerinin temel kaynağını da bu gözlem ve gerçeklik olgusu oluşturmuş; manzumelerini realist bir çizgi-de kaleme almıştır. Halkı edebiyat yoluyla aydınlatma, bilgilendirme ve uyarma düşüncesinde olan Mehmet Akif, edebiyat çevrelerinde bu türden hareketlerin ve oluşumların içinde bulunmuştur (Kolcu, 2010: 167). Bu açıdan bakıldığında şairin kalemını ve sanatını toplumun hizmetine adanmış, idealleriyle sesinin bugün de yankılandığı yadsınamaz bir gerçekliktir.

Mehmet Akif, karakteri ve şairliği yanında kültür adamlığıyla Türk toplumunu değerler açısından etkilemiştir. Mehmet Akif kişiliği ve düşünceleriyle millet ve ülke için âdeta bir kılavuz, bir ön ses olarak kabul edilmiş; değer yargılarıyla toplumun bilinçlenmesine katkıda bulunmuştur. Şerif Aktaş, şairin Türk kültür hayatındaki yeriyle ilgili olarak “İslâmî ve tarihî değerleri kendi zamanına taşıyarak hâli zenginleştirmeye gayret ettiğini” (Aktaş, 2008: 26) vurgular.

Şair, gelecek nesillerin nasıl olması gerektiğini *Safahat*’ın altıncı kitabı olarak hazırladığı *Asım*’da şiirleştirmiştir. Kitapta ülkenin yeni döneminde idealize ettiği Türk gençliğinden beklentilerini ve gençliğin sahip olması gereken özellikleri sıralamıştır. Bu doğrultuda Mehmet Akif; “*Asım*’ın nesli derken iman, irfan, fazilet ve bilgi ile donanmış; karakterli, ahlaklı, kişilikli; vatanına, milletine ve dinine sahip çıkan, dahası bunları yüceltmek için tüm imkânları seferber eden bir gençlikten” (Yapıcı, 2008) söz etmektedir. Ayrıca şair millî ve manevî değerleri özümseyerek bunları evrensel değerlerle buluşturma konusunda oldukça duyarlıdır. Aktaş’a (2008: 28) göre, Mehmet Akif’in eserlerinde, “*kültürel ve değer alanlarındaki zenginliklerimizi zamanın getirdiği metot ve dikkatlerle yorumlayarak geliştirme düşüncesi vardır.*”

Değerler konusunda oldukça titiz olan şair, çalışmayı, doğru sözlü ve sağlam karakterli olmayı her şeyden üstün tutar. Sağlam inanç ilkesini ve çok çalışmayı bilgisizliğin ve yozlaşmanın önünde karşı bir güç olarak görür. Şair, şiirleriyle toplumu yeniden düşünmeye, sorgulamaya yönlendirir. Hak, hakikat, adalet, eşitlik, din, vicdan, sabır, sebat, sadakat, samimiyet, çalışma, aile, çocuk, eğitim, ümit, ümitsizlik gibi değerler ve kavramlar konusunda halkını bilinçlendirmeye çalışır. Mehmet Akif, şiirlerinde sıkça dile getirdiği inançlı ve çalışkan olma söylemleriyle birlik, mücadele ve kararlılık konusunda motive

edici bir rol oynar. Bu motivasyonla birlikte toplumu ayağa kaldırmaya, bilinç düzeyini yükseltmeye çalışır. “Seyfî Baba” şiirinde “*Kim kazanmazsa bu dünyada bir ekmek parası:/Dostunun yüzkarası; düşmanının maskarası*” diyerek bu referanslar konusunda duyarlılığını mısralara döker.

Mehmet Akif, eserlerinin eğitici yönü dolayısıyla Türk eğitim sistemi içinde eğitim-öğretimin bütün kademelerinde okunan/okutulan bir isim olmuştur. Şiirlerinde, düz yazılarında eğitici ilkeleri, değerlendirmeleri ve saptamaları ile öne çıkmakta; bu anlamda ilkokuldan üniversiteye farklı programlar bünyesinde derslerde okutulmaktadır. Mehmet Akif’in eserleri dinî, millî ve manevî anlam değeriyle çeşitli açılardan güncel hayata eklenmektedir. *Hakkın Sesleri*’nde yer alan; “*Herkes gibi dünyada henüz hakk-ı hayatın,/Varken, hani herkes gibi azminde sebatın?/Ye’s öyle bataktır ki: Düşersen boğulursun./Ümmide sarıl sımsıkı, seyret ne olursun!/Azmiyle, ümidiyle yaşar hep yaşayanlar;/Me’yûs olanın ruhunu, vicdanını bağlar*” (Ersoy, 2009: 208) dizelerinde gençliğe ve topluma azimli olmayı, sebat etmeyi öğütleyerek ümitsizliğe düşülmemesi konusunda önerilerde bulunur.

Bütün bu özellikler şairin eğitim konusunda duyarlılığını yansıtmayı yanında toplumun aydınlanmasının eğitimle ve öğrenmeyle mümkün olacağına duyduğu inançtan ileri gelir. İlim öğrenilmesi konusunda halkını yüreklendiren şair, eğitimin yetersizliği ve ülkenin geri kalmışlığı bahsinde görüşlerini açıklamıştır.

Şair, öğretmenlere eğitimle ilgili birtakım öğütlerde bulunarak onların donanımlı ve iyi yetişmeleri gerektiğini savunur. “Fatih Kürsüsü”nde eğitimcilerde gözlemlediği eksiklikleri aktarırken iyi bir öğretmenin sahip olması gereken özellikleri; “*Muallimim diyen olmak gerekir imanlı;/Edebli, sonra liyakatli, sonra vicdanlı*” (Ersoy, 2009: 267) biçiminde dile getirir. Bu açıdan bakıldığında Mercan (2011) şairin eğitim alanındaki düşüncelerini, ilim konusundaki tutarlılığını, yaratmak istediği insan tipini özetleyen şu belirlemelere yer verir:

M. Akif fikirleri, tavır, davranış ve halleriyle bir tutarlılığın modeli olarak, karakter eğitimi açısından istifadeye açık zenginlikler barındırmaktadır. Özü sözü bir, dürüst, mütevazı, merhametli, vefalı, azim sahibi, çalışkanlık özelliklerine sahip olan M. Akif’in, en çetin şartlarda bu özelliklerinden taviz vermemesi, eğitimin hedeflemesi gereken insan profili açısından büyük önem taşımaktadır.

Edebiyat insanın düşün ve düşünce evrenini genişleten, kişiyi bilgece düşünmeye yöneltten, yaşam birikimini zenginleştiren, onu erdemli kılan ana kaynaklardan biridir (Özdemir, 2002; Binyazar, 2010). Öğrenme öğretme süreçlerinde edebiyatın insan yaşamını besleyip renklendiren, zenginleştirip çeşitlendiren gücünden yararlanmak oldukça önemlidir. Bu nedenle geleceğin Türkçe öğretmenlerinin İstiklal şairi M. Akif Ersoy’a ilişkin bilgi ve bilinç durumlarının yüksek olması, millî şairin eserlerini tanıyıp bunları öğrenmelerle buluşturması, ana dili derslerinde şairin yapıtlarını işlevsel biçimde kullanması

gerekmektedir. Bu bakımdan Türkçe öğretmeni adaylarının M. Akif Ersoy'a ilişkin görüşlerinin belirlenmesi, öğretmen adaylarının yeterliklerinin gelişimine katkı sağlayacaktır. Ulusal alan-yazında M. Akif Ersoy ile ilgili pek çok araştırmanın olduğu dikkat çekmektedir. Bunlardan bazıları şunlardır: (Canım ve Çalık, 2001; Timurtaş, 2002; Naskali, 2003; Kocakaplan, 2005; Bilgin, 2009; Açıkgöz, 2010; Çetin, 2010a; Şimşek, 2015). Bu yayınların ağırlıklı olarak Türk Dili ve Edebiyatı alanında gerçekleştirildiği; çalışmaların M. Akif Ersoy'un eserleri, sanat anlayışı, şiir dünyası üzerinde yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Türkçe eğitimi alanında da İstiklal Marşı ile ilgili çalışmalara rastlanmaktadır (İşcan ve Şimşek, 2012; Arslan, 2013). Bu kapsamda İşcan ve Şimşek (2012) Türkçe öğretmeni adaylarının İstiklal Marşı'na ilişkin algılarını ele almışlardır. Arslan (2013) "Üniversite Öğrencilerinin İstiklal Marşı'ndaki Anahtar Kelimeleri Bilme Durumları" adlı çalışmasında üniversite öğrencilerinin marştaki anahtar kelimelere yönelik bilgi düzeylerini incelemiştir. Buna karşılık ilgili alan-yazın incelendiğinde M. Akif Ersoy'un Türkçe öğretmeni adayları tarafından nasıl algılandığına ilişkin herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmanın bu yönüyle alandaki boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Türkçe öğretmeni adaylarının Mehmet Akif Ersoy ile ilgili görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda yanıtı aranacak araştırma soruları şunlardır:

- Mehmet Akif Ersoy'u nasıl tanımlarsınız? Size göre Mehmet Akif Ersoy kimdir?
- Mehmet Akif Ersoy'un şiirlerinden beş tanesinin adını söyleyebilir misiniz?
- Size göre Türkçe derslerinde Mehmet Akif Ersoy'un şiirlerinden yararlanma yolları nelerdir?
- Mehmet Akif Ersoy'un şiirleri temel dil becerilerinin hangilerinin öğretiminde kullanılabilir?
- Mehmet Akif Ersoy'a toplum olarak gereken değeri veriyor muyuz? Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?
- Mehmet Akif Ersoy'un okullarda gerektiği kadar öğretildiğini düşünüyor musunuz?

Yöntem

Araştırmanın modeli

Araştırma, tarama modelinde olup betimsel nitelik taşımaktadır. Tarama modelinde amaç, birey ya da grubun durumunu açıklamak, betimlemek, sadece eldeki araştırma grubuna ait olan ve onu diğerlerinden ayıran özel nitelikleri saptamak, aydınlatmak ve tanıtmaktır. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir (Kaptan, 1995; Karasar, 2014). Çalışma nitel araştırma pa-

radigmasına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. “Nitel araştırma, varsayımlar ile başlayan bir araştırma yaklaşımı olarak, yorumlayıcı/kuramsal çerçeve ve bir sosyal veya beşeri sorun olarak atfedilen bir problemde bireylerin veya grupların amaçlarını keşfetmeye yönelik araştırma sorularının çalışılması”(Creswell, 2013) anlayışdır. Çalışmada, Türkçe öğretmeni adaylarının M. Akif Ersoy’a ilişkin görüşlerini belirlemek, var olan durumun bir fotoğrafını çekerek betimleme yapmak (Büyüköztürk, vd., 2011) amaçlandığı için bu yaklaşımın uygun olacağı düşünülmüştür.

Çalışma Grubu

Bu araştırma, 2016-2017 öğretim yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi 4. Sınıfta öğrenim gören 43 Türkçe öğretmeni adayları arasında araştırmaya katılıma gönüllü olduğunu belirten 22 öğretmen adayları ile yürütülmüştür. Öğretmen adaylarının onu bay, on ikisi bayandır. Katılımcıların yaşları 20-22 arasında değişmektedir. Çalışma grubu olarak bu sınıftaki öğrencilerin seçilmesinin temel gerekçesi, adayların Yeni Türk Edebiyatı I-II derslerini almaları nedeniyle Mehmet Akif Ersoy’a ilişkin akademik algılarının biçimlenmiş oluşudur.

Verilerin toplanması

Verilerin toplanması için hazırlanan formda hangi soruların yer alacağını belirlemek amacıyla alan-yazın taraması yapılmış 9 soruluk bir taslak hazırlanmıştır. Taslak formu hazırlama aşamasında katılımcıların görüşlerini net olarak belirleyebilmek için formdaki soruların kolay anlaşılabilir, katılımcıların deneyimleriyle uyumlu, yönlendirmeden uzak olmasına dikkat edilmiştir. Hazırlanan taslak için Türkçe Eğitimi ve Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi alanında doktoralı 3 uzmandan görüş alınmıştır. Uzmanların geri bildirimleri sonucunda üç sorunun listeden çıkarılmasına karar verilmiş, altı soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Veri toplama aracı olarak kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunda öğretmen adaylarının Mehmet Akif Ersoy’a ilişkin bilgi ve farkındalıklarını belirleyici sorular yer almaktadır.

Araştırmada veri kaynağı olarak kullanılan formlar, katılımcılar tarafından Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi C-13 dersliğinde 12 Nisan 2017 tarihinde saat 13.15-16.45 arasında doldurulmuştur.

Verilerin analizi

Türkçe öğretmeni adaylarının görüşme formu ile elde edilen M. Akif Ersoy’a ilişkin düşünceleri betimsel çözümleme yoluyla çözümlenmiştir. Katılımcılar tarafından dile getirilen unsurlar belirtilme sıklığına göre sıralanmıştır. Ulaşılan bulgulardan hareketle çıkarımlarda bulunulmuş, yorumlamalarla çözümlemeye derinlik kazandırılmaya çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Katılımcıların sıklıkla yinelediği ve önemli olduğu

değerlendirilen görüşleri doğrudan alıntılanmıştır. Doğrudan alıntılarda sıklık sayısı fazla olan görüşlere yer verilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın güvenilirliğini belirlemek için kodlamalar incelenmiş, çözümlemenin güvenilirliğini sağlamak için veriler aynı alanda uzman bir başka araştırmacıyla değerlendirilerek tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Bunun için Miles ve Huberman'ın (1994) formülünden yararlanılmıştır. Hesaplama sonucunda uyum 0,97 olarak bulunmuştur. Bu sonuç, güvenilirlik için yeterlidir.

Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın bu bölümünde verilerin çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir. Öğretmen adayları ile yapılan görüşmeler sonucunda ulaşılan bulgular, araştırmanın amacı çerçevesinde altı başlık altında sunulmuştur. Katılımcıların M. Akif Ersoy ile ilgili görüşleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Türkçe öğretmeni adaylarının Mehmet Akif Ersoy ile ilgili görüşleri

<i>Mehmet Akif ERSOY</i>	f	<i>Mehmet Akif ERSOY</i>	f
İstiklal şairi /milli şair	8	Orta yaşlı (45-50 yaş) bir kişi	3
İstiklal Marşı yazarı	6	Toplum önderi/entelektüel	2
Yüksek insani karakter özellikleri	6	Sakallı/ Alnı açık, kıvrak saçlı	2
Safahat	5	Sırat-ı Müstakim	2
İslamcı düşünce adamı	5	Vaiz	2
Milliyetçi	4	İstanbul	2
Fedakârlık	4	Öğretmen	1
Diğerkâm	4	Tevfik Fikret	1
Mısır seyahati	4	Necip Fazıl Kısakürek	1
Vatansever	4	Kur'an-ı Kerim mealî	1
Siyaset adamı (politikacı)	4	Edebiyat polemikleri	1
Veteriner hekim	3	Mistik şair	1
Arnavut kökenli	3		

Tablo 1 öğretmen adaylarına yöneltilen “Mehmet Akif Ersoy denilince aklınıza ne geliyor?” sorusuna verilen yanıtları yansıtmaktadır. Tablo 1 incelendiğinde, öğretmen adaylarının en çok “İstiklal şairi/milli şair”(f=8) yanıtını verdikleri görülmektedir. Bunu “İstiklal Marşı yazarı, Yüksek insani karakter” (f=6) kodları izlemektedir. “Safahat, İslamcı düşünür/yazar” (f=5) yanıtları üçüncü sırada yer almaktadır. Dördüncü sırada belirtilen hususların “Milliyetçi, Fedakârlık, Diğerkâm, Mısır seyahati, Vatansever, Siyaset adamı (politikacı)” (f=4) olduğu görülmektedir. “Tevfik Fikret, Necip Fazıl Kısakürek, Kur'an-ı Kerim mealî, Edebiyat polemikleri, Mistik şair (f=1) kodlarının en az belirtilen görüş-

ler olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmanın ilk sorusuna ilişkin katılımcıların görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Öğretmen adaylarının çoğu Mehmet Akif Ersoy’u İstiklal şairi ve İstiklal Marşı’nın yazarı olarak görmektedir. Bunlardan biri (ÖA1) “*Mehmet Akif Ersoy denilince aklıma İstiklal şairimiz olduğu, İstiklal Marşı’mızın yazarı olduğu geliyor. İstiklal Marşı’nı yazdıktan sonra aldığı ödüllü savaş şartlarında olduğumuz için geri iade etmesi aklıma geliyor.*” anlatımlarıyla görüşlerini belirtmiştir. Benzer görüşleri paylaşan bir başka katılımcı (ÖA29) “*Millet, vatan şairi. İstiklal şairi. İstiklal Marşı’mızın yazarı. Aynı zamanda Çanakkale Şehitlerine şiirinin yazarı. İlkokuldan üniversiteye kadar böyle, az çok kulaktan dolma az çok derste işlediklerimiz kadarıyla vatan, millet şairi, İstiklal Marşı’mızın kurucu yazarı.*” diyerek, bir diğeri ise (ÖA3) “*Milli şairimiz, İstiklal Marşı’mızın yazarı kendisi ve aynı zamanda Osmanlı döneminde memuriyet hayatının olduğunu biliyorum. İslamcı ve milliyetçi bir şair olarak tanıyorum. Mısır gibi birçok ülkede, İslami coğrafyalarda bulunduğunu biliyorum.*” biçiminde görüşlerini ortaya koymuştur.

Katılımcıların M. Akif Ersoy’un şiirleri ile ilgili görüşleri Tablo 2’de belirtilmiştir.

Tablo 2: Mehmet Akif Ersoy’un şiirleri

Şiir	f	Şiir	f
İstiklal Marşı	14	Küfe	2
Çanakkale Şehitlerine	14	Hasta Çocuk	2
Bülbül	8	Uyan!	2
Süleymaniye Kürsüsünde	6	Eser mi Semer mi?	2
Zulmü Alkışlayamam	4	Gölgeler	2
Fatih Kürsüsünde	4	Koca Karı ile Ömer	2
Seyfi Baba	4	Mahalle Kahvesi	2
Ya Râb, Bu Uğursuz Gecenin Yok Mu Sabâhı?	2	Bilgim yok	2
Asımın Nesli	2		

M. Akif Ersoy’un şiirlerine ilişkin soruyu 2 katılımcı “bilgim yok” biçiminde yanıtlarken *İstiklal Marşı ve Çanakkale Şehitlerine* (f=14) eserleri en çok belirtilen şiirlerdir. Sekiz katılımcı *Bülbül*, altı katılımcı *Süleymaniye Kürsüsünde*, dört katılımcı *Zulmü Alkışlayamam*, *Seyfi Baba*, *Fatih Kürsüsünde*, iki katılımcı *Ya Râb, Bu Uğursuz Gecenin Yok Mu Sabâhı?*, *Asımın Nesli*, *Küfe*, *Hasta Çocuk*, *Uyan!*, *Eser mi Semer mi?*, *Gölgeler*, *Koca Karı ile Ömer*, *Mahalle Kahvesi* şiirlerinin adlarını belirtmiştir.

Araştırmanın ikinci sorusuna ilişkin katılımcıların görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

ÖA4: *Zulmü Alkışlayamam, Küfe, Hasta Çocuk.*

ÖA10: *Küfe, Çanakkale Şehitlerine, Uyan!, İstiklal Marşı, Bülbül. Başka şu an aklıma gelmiyor.*

ÖA14: *Bilgim yok maalesef. Utanarak söylüyorum ama.*

ÖA16: *Şiirlerinin isimlerini bilmiyorum fakat şiirlerinden dizeler ezberledim. Aklımda Seyfi Baba, Küfe, Çanakkale Şehitlerine aklımda yalnız bu üçü var. Şiirlerinin isimlerini pek bilmiyorum.*

Katılımcıların Türkçe derslerinde M. Akif Ersoy'un şiirlerinin kullanımı ile ilgili görüşleri Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3: Mehmet Akif Ersoy'un şiirlerinin derslerde kullanımı

Mehmet Akif Ersoy'un şiirlerinin kullanım biçimi	f		f
Değerler eğitimi	18	Edebiyat bilgisi	2
Tarihsel bilinç aktarımı	8	Söz korusu	2
Yaratıcı yazma çalışmaları	6	Milli marş bilinci	2
Drama ve tiyatro etkinlikleri	4	Mektup yarışmaları	2
Kısa film-animasyon hazırlama	4	Söz varlığını geliştirme	2
Şiir dinletisi	4	Karakter eğitimi	2
Ulusal bayramlarda/Belirli gün ve haftalarda şiirlerden işlevsel olarak yararlanma	4	Düşünmedim	2

Tablo 3'e göre M. Akif Ersoy'un şiirlerinin derslerde kullanımı konusunda katılımcılar, sırasıyla şu hususlara değinmişlerdir: "Değerler eğitimi (f=18), tarihsel bilinç aktarımı (f=8), yaratıcı yazma çalışmaları (f=6), şiir dinletisi, Drama ve tiyatro, Kısa film-animasyon hazırlama, Ulusal bayramlarda/Belirli gün ve haftalar çalışmalarında (f=4), edebiyat bilgisi, söz korusu, milli marş bilinci, karakter eğitimi, mektup yarışmaları, söz varlığını zenginleştirme" (f=2). Bazı katılımcıların (f=2) ise görüş bildirmediği görülmektedir. Bu doğrultuda öğretmen adaylarının M. Akif Ersoy'un şiirlerini daha çok değerler eğitimi ve tarihsel bilinç aktarımında kullanılabilecek araçlar olarak gördüğü belirtilebilir.

Katılımcılar M. Akif Ersoy'un şiirlerinin değerler eğitimi ve tarihsel bilinç aktarımı konusunda duyarlılık kazandırabileceğini belirtmişlerdir. Bu görüşü savunan bir katılımcı (ÖA22) "*Milli kültür teması altında yararlanabilirim. 18 Mart Çanakkale Zaferinin kutlanması için program yapılır, derste 18 Mart 1915'in önemi ve içeriğiyle ilgili bilgilerin verilmesi gerekir. İşte İstiklal Marşı'nın kabul edildiği gün, bunlarla ilgili bilgi vermek gerekirse Mehmet Akif Ersoy'un eserlerinden ve kişiliğinden yola çıkarak öğrencilere*

anlatırım hem de öğrenciler hem İstiklal Marşı'nın yazılma sebebini, içeriğini, bize neler anlatmak istediğini kısacası yazarın hayatıyla özleşerek daha iyi anlayacaklarını düşünüyorum. Zaten milli şairimiz olduğu için oradan da anlatırım diye düşündüm. Milli kültür teması altında.” diyerek görüşlerini belirtmiştir. Öğretmenlerin değerler eğitimi alanında sorumlulukları bulunduğunu, bu çerçevede M. Akif'in şiirlerinin kök değerlerin öğretiminde kullanılabileceğini düşünen bir katılımcı (ÖA13) “Her çocuk bir aileye aittir ve taşıdıkları değerler vardır onların bu değerlerine müdahale etmeden M. Akif'i anlatmaya çalışırım. Bunu da sözgelimi hoşgörüyü anlatacağım öğrencilere hoşgörülü nasıl olunur, milli şairimizin hayatından kesitler sunarak, (...) önemli gün ve haftalarda özellikle bu örneklerden yararlanarak anlatabilirim.” biçiminde görüşlerini ortaya koymuştur.

M. Akif Ersoy'un toplumsal sorunları izlediğini ve bunlarla ilgili çözüm yolları önerdiğini dile getiren katılımcılardan biri (ÖA16) “Toplumsal eksikliklerin üzerine eğilen bir şairdir Mehmet Akif. Aynı zamanda yol gösterici ve öğüt verici bir tarafı da var şiirlerinin. Bu öğüt verici iletileri derslerde konularımın arasında öğrencilerime anlatabilirim. Gerçek bir din anlayışıyla çağdaş fikirlerin yan yana olabileceğini demokratik toplum yaşamının beklentilerine kazandırmada hem dindar hem de demokratik erdemlere açık olunabileceğini sezdirebilirim. Bunları benimsetmede, ayırt etmede Mehmet Akif'in şiirlerinden yararlanabilirim.” cümleleriyle görüşlerini belirtmiştir.

Katılımcıların M. Akif Ersoy'un şiirlerinin temel dil becerilerinin öğretiminde kullanımı ile ilgili görüşleri Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Mehmet Akif Ersoy'un şiirleri-Temel dil becerileri

Temel Dil Becerileri	f	Diğer Beceri Alanları	f
Okuma	20	Kültür aktarımı	8
Yazma	16	Yetişkinler eğitimi	2
Konuşma	14	Görsel okuryazarlık	2
Dinleme	12	Sözlük çalışması	2

Öğretmen adaylarının, M. Akif Ersoy'un şiirleri temel dil becerilerinden hangilerinin öğretiminde yararlı olabileceğine yönelik düşüncelerini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu soruya temel dil becerileri alanında 20 katılımcı okuma, 16 katılımcı yazma, 14 katılımcı konuşma, 12 katılımcı dinleme yanıtını verirken, diğer beceri alanlarında 8 katılımcı kültür aktarımı, 2 katılımcı yetişkinler eğitimi, görsel okuryazarlık ve sözlük çalışması alanlarında görüş belirtmiştir.

Katılımcıların tamamına yakını temel dil becerilerinin öğretiminde (başta okuma olmak üzere, sırasıyla diğer üç becerinin yazma, konuşma, dinleme) öğretmenlerin M. Akif Ersoy'un şiirlerinden yararlanması gerektiğini düşünmektedir. Bu hususta katılımcılardan biri (ÖA7) “Okuma da kesinlikle kullanabilir, yazmada kullanılabilir. Yazma yeteneği

olan öğrencilerle çalışmalar yapabilirim. Geçen gün Gençliğe Hitabe'yi okudum sınıfta bilmediğim kelimeler vardı. Eminim İstiklal Marşı'nda da bilmediğim kelimeler var. O kelimelerin anlamlarını araştırıp o kelimelerden anlamlar türetme, sözcük buldurma yap-
tırabilirim. Yazma alanında bu şekilde yararlanabilirim. Drama çalışmaları yaptırabili-
rim.” diyerek görüşlerini ifade etmiştir.

M. Akif Ersoy'un şiirlerinin yazma ve dinleme becerisinin geliştirilmesinde katkı sağ-
layacağını düşünen katılımcılardan biri (ÖA5) “Çok derin şiirler yazıyor. Bu da yazma
becerilerini geliştirebilir. Biraz sabır gerektiren birisi dinleme açısından, yoğun bir kav-
ram evreni var. Bu da dinleme becerilerini geliştirmekte katkı sağlayabilir. Birçok insa-
na yazma konusunda referans olabilir. Ortaokul ve Lise de sanmıyorum ama üniversite
düzeyinde birçok kişiye yazma konusunda ilham olabilir. Kelimelere yüklediği anlam çok
farklı ve derin. Bu durum öğrencileri yazmaya itebilir.” anlatımlarıyla, bir diğeri kültür
aktarımıyla ilişkilendirerek (ÖA6) “Okuma ve dinlemede. Sonuçta şiir estetik bir olgu,
edebiyatın temel bir türü. Şiirin okuma ve dinlemede faydasını görebilir öğrenci. Mehmet
Akif, şiirlerinde bizim toplumumuzu işlediği için geçmişten geleceğe nesillere kültürümü-
zü aktarabiliriz.” diyerek görüşlerini belirtmiştir.

Katılımcıların M. Akif Ersoy'a verilen toplumsal değer ile ilgili görüşleri Tablo 5'te
sunulmuştur.

Tablo 5: Mehmet Akif Ersoy-Toplumsal Değer İlişkisi

Yanıtlar	f
Evet	2
Hayır	14
Kısmen	6

Tablo 5'te öğretmen adaylarına yöneltilen “Mehmet Akif Ersoy'a toplum olarak ge-
reken değeri veriyor muyuz? Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna verilen
yanıtlar yer almaktadır. Tablo incelendiğinde en fazla Hayır (f=14) yanıtının verildiği
görülmektedir. Bunu Kısmen (f=6) yanıtı izlemektedir. Üçüncü sırada Evet (f=2) yanıtı
yer bulmaktadır. İlgili soruya olumlu yanıt veren öğretmen adayı sayısının azlığı dikkat
çekicidir. Evet, yanıtı verenler arasında olumlu bakış açılarının bilgi değil duygu temelli
olduğuna yönelik bir eleştiri de mevcuttur.

Katılımcıların çoğu M. Akif Ersoy'a toplum olarak gereken önemin verilmediğini,
bu husustan yalnızca millî şairin değil pek çok tarihsel öznenin de olumsuz olarak etki-
lendiğini düşünmektedir. Bu görüşteki bir katılımcı (ÖA12) “Biz aslında toplum olarak
düşünüldüğünde pek çok şeye gerektiği önemi veremiyoruz. Şekil olarak değer veriyor-
muş gibi görünsek dahi aslında yapılan girişimler çok sığ kalmaktadır. İnsanlarımız bu
ve bunun gibi millî benliği oluşturan değerlere biçimsel bir bakış açısıyla yaklaşmaktadır.

Tabii ki bu, konu üzerinde hiçbir girişimin olmadığı anlamına gelmiyor. Örneğin Başbakanlık tarafından 2011 yılı Mehmet Akif Ersoy yılı olarak ilan edildi. Bu değerlerimizi canlandırmak adına yapılan önemli bir girişimdir. Burada önemli olan bir değeri adlandırmaktan öte o değeri yaşamak ve yaşatmaktır. Ben milletimizin böylesi önemli bir değeri tatmin edici şekilde hissedip aynı zamanda hissettirebildiğini düşünmüyorum. Bu durum yalnızca vatan şairimizi kapsamıyor. Her türlü konuda değerlerimize olan saygımızı hissettirmek konusunda da eksik kalmaktayız.” sözleriyle, aynı görüşü taşıyan bir diğer katılımcı (ÖA15) “Vermiyoruz. Cevaplarımdan da az çok anlaşılacağı gibi vermiyoruz. Çünkü eğer gerçekten değer vermiş olsaydık buralara gelene kadar daha yetkin, daha donanımlı olurduk bu konuda. Zaten Türkiye’de sadece Mehmet Akif’e dönük değil bu. Türkiye’de şöyle bir algı var. Ya ölünce ya da kaybedince değeri anlaşılıyor her şeyin. Mehmet Akif’in çocuğuydu galiba. Açlıktan, sefaletten ölmüştü. Haberlere çıkmıştı, hatta gazetelerde de yayınlanmıştı. Biz eğer Mehmet Akif’e gerçekten değer veriyor olsaydık onu da ailesini, onun neslini de el üstünde tutmayı başarabilirdik. Ki bize bu marşı, bu şiirleri bırakan bir insana daha fazla değer verilmesi gerekiyor. Sadece kendisine değil ondan sonra gelen nesline değer vermedik. Hani onun çocukları olsun, yakınları olsun onlara da değer vermedik.” belirlemeleriyle görüşlerini ortaya koymuştur.

M. Akif Ersoy’a toplumun değer verdiğini, ancak bu değerın duygusal boyutta olduğunu ifade eden katılımcılardan biri (ÖA14) “Ben verdiğimizi düşünüyorum. Açıkçası veriyoruz; ama burada da nasıl veriyoruz sorusunu sormalıyım. Öz eleştirel bakarsak, Mehmet Akif’i çok seviyorum. Atatürk’ü zaten söylemiyorum. O her şeyin başında geliyor. Ziya Gökalp, Namık Kemal, Halide Edip Adıvar, Ahmet Mithat detaylandırabiliriz daha da bunları. Kesinlikle derslerimizin dışında tutamayız. Fakat sevgimiz biraz kuru sloganda kalmış. Duygu boyutunda kalmış. Bilgi boyutunda kendimi geliştirememişim. Türk milleti olarak çok seviyoruz, çok sahipleniyoruz; ama iş bilgi boyutuna geldiğinde çok araştırma yapmıyor, biraz yavan kalıyoruz.” anlatımlarıyla görüşlerini ifade etmiştir.

Katılımcıların M. Akif Ersoy’un okullarda gerektiği gibi öğretilip öğretilmediğine ilişkin görüşleri Tablo 6’da belirtilmiştir.

Tablo 6: Mehmet Akif Ersoy/Eğitim Ortamı İlişkisi

Yanıtlar	f
Evet, inanıyorum.	-
Hayır inanmıyorum.	14
Gerektiği gibi öğretildiğini düşünmüyorum.	8

Bu soruya on dört katılımcı, M. Akif Ersoy’un okullarda gerektiği kadar öğretilmediğini düşündüğünü söylerken sekiz katılımcı gerektiği gibi öğretildiğini düşünmediğini belirtmiştir. Bu soruya olumlu yanıt veren öğretmen adayı bulunmamaktadır.

ÖA11: *İnanmıyorum.* ÖA20: *Buna hiç inanmıyorum.* ÖA8: *Hayır.* 8 numaralı katılımcının olumsuz yanıtına ilişkin sınav sistemleriyle bağlantılı gerekçesi düşündürücüdür: *“Belki zamanın kısıtlılığından, öğretmenin bilgisizliğinden fakat Mehmet Akif Ersoy ve diğer edebî değerlerimize de gereken değer verilmiyor. Bana göre bu biraz daha maddeye yönelmişlikten, öğrencilerin bunlarla ne kazanacağını sorgulamaktan. Mesela zarf tümlecini öğretirsek TEOG’da başarı sağlar; ama Mehmet Akif’i öğretirsek ne işe yarar? Zarf tümlecinden, edattan ve bağlaçtan daha değerli olan bilinçtir. Bugünün çocuğu yarının büyüğü. Bugün öğrenciye ne verirse, yarın o bize onu gösterecektir.”*

M. Akif Ersoy’un okullarda gerektiği gibi öğretilmediğini ifade eden katılımcılardan biri (ÖA10) *“Öğretim kademesiyle alakalı bir şey bu. İlköğretimde çok derinlikli bilgi vermemiz mümkün değil zaten onlar somut işlemler döneminde ve aldıkları bilgiyi iyi yapılandıramayabilir. İlköğretimde biyografik düzey ve birkaç şiir yeterli bence ama lise için bu duruma katılmıyorum. Onlar artık soyut işlemler dönemindeki bireyler. Derin ve sanatsal öğretileri anlayabilecek durumdalar. Lise konusunda yetersiz kalınıyor. Milli şair olarak sairlerin şahı olarak gördüğümüz kişiyi yeterince öğretemiyoruz liselerde. Sadece Mehmet Akif değil hiçbir şairimiz yeterince öğretilmiyor.”* sözleriyle düşüncelerini belirtmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının M. Akif Ersoy’a ilişkin düşüncelerini, bilgi ve farkındalıklarını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada katılımcıların görüşlerinin M. Akif Ersoy’un İstiklal Marşı’nın yazarı milli şairimiz olması ve yüksek insani vasıflarla donanmış seçkin bir düşünce insanı olması üzerinde yoğunlaştığı çalışmanın ilk bulgusu olarak dikkat çekmektedir. Öğretmen adaylarının Türk milletinin ulusal sembollerinden olan İstiklal Marşı’na ve onun yazarının soylu tavırlarına ilişkin düşünce ve bilinç durumlarının yüksek olması olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Türkçe öğretmeni adaylarının M. Akif Ersoy’un şiirleri içerisinde ilk sıraları “İstiklal Marşı”, “Çanakkale Şehitlerine” ve Bülbül” şiirlerinin alması çalışmanın ikinci bulgusu olarak belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının ulusal ve tarihsel önem içeren şiirler ile Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı ders kitaplarına okuma parçası olarak giren (Bülbül) metinleri tanıdıkları anlaşılmaktadır. *“Bütün Türk milletinin ortak mutabakat metni olarak, Türk millî ruhunun ortak heyecanının, ortak iradesinin, ortak hassasiyetinin bir ürünü”* (Çetin, 2014b) olan “İstiklal Marşı”nın ve tarihsel ve kültürel değeri yüksek “Çanakkale Şehitlerine” manzumelerinin kavramsal çerçevede öğretmen adaylarınca tanınıyor oluşu önemli görülebilir. *“Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın uygulanması sürecinde her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi öngörülmüştür. Bu temalardan; “Erdemler”, “Millî Kültürümüz”, “Millî Mücadele ve Atatürk” temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunlu”* (MEB, 2017) tutulmuştur. İstiklal Marşı da bu temalar ve onlarla bağlantılı konu önerileri içerisinde yer almaktadır. Bunun için Türkçe öğretmeni adayları yeni kuşaklara milli kültürü

tanıtmak, erdemleri kazandırmak, Millî Mücadele ve Atatürk dönemini açıklamak için başta İstiklal Marşı olmak üzere M. Akif Ersoy'un diğer şiirlerini de tanımalı, bunları sınıf ortamında kullanarak dersin içeriğini zenginleştirmelidir.

Katılımcılar, M. Akif Ersoy ve onun şiirlerine karşı oldukça sağduyulu bir yaklaşım sergilemektedir ancak M. Akif'in şiirlerini denilince belleklerinde bazı dizeler belirlediğini fakat bunların adlarını bilmediklerini söylemişlerdir. Bu durum ders kitaplarında M. Akif'in belirli şiirlerine yer verilip başka şiirlerin daha az yer almasından kaynaklanıyor olabilir.

Değerlerin eğitimi ve öğretimi sürecinde edebiyat metinlerinden yararlanmak belirleyici önemdedir. Türkçe öğretmeni adaylarının değerler eğitimi ve tarihsel bilinç aktarımı bağlamında M. Akif Ersoy'un şiirlerinin kullanımına ilişkin inanç ve bilinç sahibi olduğu görülmüştür. Katılımcılar M. Akif Ersoy'un şiirlerini ulusal bayramlarda, 12 Mart İstiklal Marşı'nın kabulü ve Mehmet Akif Ersoy'u Anma Günü, 18 Mart Şehitleri Anma Günü ve Çanakkale Zaferi gibi törenlerde bilinç aşılama, tarihsel ve kültürel mirasa duyarlılık kazandırma amacıyla da kullanabileceklerini belirtmişlerdir. Türkçe Öğretim Programı'nda (2017) değerler eğitiminde öğretmenin rolü dikkate alındığında katılımcıların bu düşüncelerinin amaçlanan kazanımlara ulaşma açısından önemli olduğu söylenebilir.

Temizkan'a (2010) göre yaratıcı yazma etkinliklerinin en önemli amacı öğrencilerin sıkıcı, kendini tekrarlayan, monoton yazılar yazmak yerine özgün, akıcı, ilgi çekici bir şekilde duygu ve düşüncelerini ortaya koymalarını sağlamaktır. Kimi katılımcılar yaratıcı yazma çalışmaları kapsamında kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, tahminde bulunma, metin tamamlama, metne yeni bir son yazma gibi teknikleri kullanarak sınıf ortamında şairin eserlerinden yararlanmayı düşündüklerini ifade etmiştir. Bu durumda Türkçe öğretmeni adaylarının öğrencilere kendilerini özgün biçime ifade etme olanağı tanıyan, yaratıcılıklarını keşfetmesine ortam hazırlayan, öğrencilerin ilgi ve beklentilerine yanıt sunabilen bu teknikler hakkında bilgili olmaları olumlu bir sonuçtur.

Tiyatro, bütün sanatların bireşimidir (Nutku, 2001: 25). Bu sanat dalı içsel olanın dışavurumunda en etkili iletişim yolu olarak toplumsal olana ulaşmada önemli bir araç biçiminde değerlendirilirken; drama doğal olma ve kişinin kendini hiçbir sınırlamaya tabi tutmadan anlatmasının en etkin yoludur (Aytaş, 2014b; Aytaş, 2013a). Bir kısım katılımcı M. Akif Ersoy'un manzum öykü biçimindeki eserlerinin tiyatro yahut drama etkinliklerine dönüştürülerek sınıf ortamında sahnelenebileceği görüşündedir. Bu yaklaşımın geleceğin öğretmenlerinin kullanacakları yöntemlerin çeşitlilik kazanması; yeterliklerinin gelişmesi ve verimli bir sınıf ikliminin oluşması temelinde önem taşıdığı ifade edilebilir.

Dördüncü araştırma sorusundan elde edilen bulgulara göre, Türkçe öğretmeni adaylarının yanıtları içerisinde temel dil becerileri alanında ilk sırada okuma, ikinci sırada yazma, üçüncü sırada konuşma, dördüncü sırada dinleme yer alır. Diğer beceri alanlarında ilk sırayı kültür aktarımı, ikinci sırayı yetişkinler eğitimi, görsel okuryazarlık ve sözlük çalışması alır. Elde edilen bu sonuçlara göre, Türkçe öğretmeni adaylarının M. Akif Ersoy'un şiirlerinin dilin dört temel alanının öğretiminde yararlı olacağını düşündükleri; M. Akif

Ersoy'un eserlerini anlama-anlatma becerilerinin eğitimi ve öğretimi sürecinde doğal birer dilsel gereç olarak gördükleri sonucuna ulaşılabilir. Daha önce yapılan araştırmalarda da M. Akif Ersoy'un eserlerinin ana dili ders kitaplarında metin olarak kullanılmaya, temel dil becerilerini kavratmaya uygun olduğu vurgulanmıştır (Bağcı, 2008; Tekşan ve Çelik, 2014). Ayrıca katılımcıların farklı öğrenme alanlarının (yetişkinler eğitimi, görsel okuryazarlık) öğretiminde de anılan eserleri önemli ve gerekli gördükleri söylenebilir.

Beşinci araştırma sorusundan elde edilen bulgulara göre, Türkçe öğretmen adaylarının tamamına yakını M. Akif Ersoy'un toplumsal değeri ile ilgili soruya olumlu yanıt vermemiştir. Öğretmen adaylarının yanıtları kısmen ya da hayır çevresinde yoğunlaşmıştır. İki katılımcının bu soruya olumlu yanıt verdiği görülmektedir. Türkçe öğretmen adayları İstiklal Marşı'nın yazarı, İstiklal şairi M. Akif Ersoy'a yönelik toplumsal algının istenilen yönde olmadığı görüşündedir. Katılımcılar toplum önderlerine yönelik değerbilirlikten uzak tutum ve davranışların M. Akif Ersoy ve onun gibi insan hazinelerine karşı sağlıklı bir toplumsal algının gelişmesine engel oluşturduğunu düşünmektedir. Katılımcıların bir kısmı M. Akif Ersoy'a yönelik toplumsal algının güçlendirilmesi ve yükseltilmesinde duygu değil akıl temelinde bir tanıtımın daha etkili olacağını altını çizmektedir. Alan yazına bakıldığında önceki araştırmaların da benzer sonuçlara işaret ettiğini belirlemek mümkündür (Gürel, 2011; İşcan ve Şimşek, 2012).

Altıncı araştırma sorusundan elde edilen bulgulara göre, eğitim ortamlarında M. Akif Ersoy'un öğretimi noktasında katılımcıların tamamına yakını şaire ve eserlerine gereken önem ve değerin verilmediği görüşündedir. Bu soruya on dört katılımcı, M. Akif Ersoy'un okullarda gerektiği kadar öğretilmediğini düşündüğünü söylerken sekiz katılımcı gerektiği gibi öğretilmediğini düşünmediğini belirtmiştir. Bu soruya olumlu yanıt veren öğretmen adayı bulunmamaktadır. Katılımcılar benzer durumların başta M. Akif Ersoy olmak üzere diğer yazar ve şairler için de geçerli olduğunu savunmaktadır. Sınav odaklı eğitim sistemini buna gerekçe olarak sunmaktadırlar. Aynı katılımcılara göre M. Akif Ersoy'un okullarda hak ettiği değeri görememesi; hazırlanan öğretim programlarının yoğun olması, öğretim programlarının pek çok şey öğretmek isterken hiçbir şey öğretmemesi, günümüzde maddiyatın öne çıkarak her şeyin yararlı ölçülmesiyle doğrudan ilgili olabilir. Arslan (2013) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre getirilen öneriler kültür ve eğitim alanıyla ilgili politika yapıcılara, öğretmenlere, ileride yapılacak araştırmalara dönük olmak üzere aşağıda belirtilmiştir:

Öneriler

- Çalışmada öğretmen adayları M. Akif Ersoy'a toplumda ve eğitim kurumlarında gereken önemin verilmediğini belirtmektedir. Bu nedenle M. Akif Ersoy'un daha iyi anlaşılabilmesi için Kültür Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere, öğrencilere, velilere yönelik yazılı-görsel ve sosyal medya ortamlarında tanıtıcı nitelikte çalışmalar yapılabilir.

- Araştırmanın bulguları öğretmen adaylarının M. Akif Ersoy'un eserlerini değerler eğitimi alanıyla bütünleştirmenin gerekliliği ve önemi konusunda olumlu görüşler taşıdıklarını ortaya koymuştur. Bu gerekçeyle bireyin yapıp etmelerini biçimlendiren, onu duyarlık sahibi kılan değerlerin eğitimi ve öğretimi sürecinde M. Akif Ersoy'un "İstiklal Marşı" ve "Çanakkale Şehitlerine" eserleri dışında diğer şiirlerinden de yararlanılabilir.
- Eldeki bulgular, M. Akif Ersoy'un şiirlerinin temel dil becerilerinden öğretiminde işlevsel olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Bu şiirler ana dili derslerinde anlama-anlatma becerilerini geliştirmek için destekleyici bir öğrenme gereci olarak kullanılabilir.
- Bu çalışma Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarıyla yapılmıştır. Alan-yazında konuyla ilgili herhangi bir araştırma yapılmamıştır. Bu nedenle farklı okul türlerinde (ortaokul, lise, diğer fakülteler) öğrenim görmekte olan öğrencilerin M. Akif Ersoy ile ilgili düşünceleri, bilgi ve farkındalıklarının belirlenmesine yönelik çalışmalara gereksinim bulunmaktadır. Ayrıca Mevlana, Yunus Emre gibi Türk kültürünün seçkin isimlerine yönelik ortaokul, lise, üniversite öğrencilerinin görüşlerini belirlemeye dönük çalışmaların da yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Açıkgöz, N. (2010). İstiklal Marşı'nı yeniden okumak. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*. 121, 3-5.
- Aktaş, Ş. (1989). Mehmet Âkif ve insan. *Hece (Mehmet Âkif Özel Sayısı)*. 133, 25-37.
- Arslan, A. (2013). Üniversite öğrencilerinin İstiklal Marşı'ndaki anahtar kelimeleri bilme durumları. *Turkish Studies*. 8/1, 735-746.
- Aytaş, G. (2013a). Eğitim ve öğretimde alternatif bir yöntem: Yaratıcı drama. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 12, 35-54.
- Aytaş, G. (2014b). İletişim gerekliliği açısından tiyatro. *Turkish Studies*. 9/3, 239-246.
- Bağcı, H. (Kasım 2008). Mehmet Âkif Ersoy'un manzum hikâyelerinin okunabilirliği. *I. Uluslararası Mehmet Akif Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, 337-343.
- Bilgin, A. (2009). İstiklâl Marşı ve üzerine yapılan çalışmalar. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*. 37, 22-34.
- Binyazar, A. (2010). *Toplum ve edebiyat* (1. Basım). İstanbul: Can Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (10. Baskı) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Canım, R. ve Çalık, E. (2001). *Mehmet Akif ve İstiklal Marşı*. Erzurum: Aktif Yayınevi.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma*

- ve araştırma deseni. (Çev. Edt. D. M. Büttin ve S. B. Demir) Ankara: Siyasal Kitapevi. (Eserin orijinali 1997'de yayımlandı).
- Çetin, N. (2010a). İstiklâl Marşı'mızın tarihî, edebî, dinî ve kültürel kaynakları. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*. 121, 6-32.
- Çetin, N. (2014b). İstiklâl Marşı'mızı anlamak. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*. 21/2, 25-92.
- Ersoy, M. A. (2009). *Safahat*. (2. Baskı), Ankara: Hece Yayınları.
- Gürel, Z. (2011). Günümüz Türk gençliğinin Mehmed Âkif Ersoy'a yazdığı mektuplar ve bunlarla ilgili tespit ve yorumlar. *Uluslararası Mehmet Akif Ersoy Milli Birlik ve Bütünlük Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 583-592.
- Kaptan, S. (1995). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara: Tekışık Ofset.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. (27. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, T. (2008). Safahat: Her Yüzde, Yüz İstirap, *Hece (Mehmet Âkif Özel Sayısı)*. 133, 262-269.
- Kocakaplan, İ. (2005). *İstiklâl Marşımız ve Mehmet Akif Ersoy*. (4. Baskı). İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Kolcu, A. İ. (2010). *Milli edebiyat I-şiiir*. (3. Baskı). Erzurum: Salkımsöğüt Yayınları.
- MEB. (2017). *Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (1-8. sınıflar)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Mercan, A. (2011). Mehmet Akif'in eğitim anlayışı ve günümüze yansımaları. *Uluslararası Mehmet Akif Ersoy Milli Birlik ve Bütünlük Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 63-74.
- Miles, M. B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded source book*. (2nd Edition). Calif.: SAGE Publications. (Eserin orijinali 1984'te yayımlandı).
- Müftüoğlu, A. (2006). Mümtaz bir mübelliğ, mümtaz bir mübeşşir. *Kültür Dergisi*. 2, 10-11.
- Naskali, E. G. (2003). İstiklâl Marşımız ve Kırgızistan bayrağı. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. 13, 129-130.
- Nutku, Ö. (2001). *Dram sanatı* (4. Basım). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Okay, O. (2008). Mehmet Âkif'in karakteri ve sanatı. *Hece (Mehmet Âkif Özel Sayısı)*. 133, 8-24.
- Özdemir, E. (2002). *Dilin öte yakası* (1. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Şimşek, T. (2015). Mehmed Âkif'in poetikası. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırma-*

ları Enstitüsü Dergisi. 55, 105-120.

Tekşan, K. ve Çelik, G . (2014). Mehmet Akif Ersoy'un şiirlerinin Türkçe öğretiminde kullanımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi.* 3 (1), 30-46.

Temizkan, M. (2010). Türkçe öğretiminde yaratıcı yazma becerilerinin geliştirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları.* XXVII, 621-643.

Timurtaş, F. K. (2002). İstiklâl Marşı ve Mehmed Âkif Ersoy. *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi.* 62, 16-21.

Yapıcı, A. (Haziran 2008). *Mehmet Akif Ersoy ve Asım'ın nesli.* Web:<http://blog.milliyet.com.tr/mehmet-akif-ersoy-ve-asim-in-nesli/Blog/?BlogNo=116965> adresinden 5 Ekim 2007'de alınmıştır.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.* (8. Baskım). Ankara: Seçkin Yayınları.